

PRZEDMOWA

Pozycja, którą Państwo otrzymujecie, nosi tytuł *Vademecum katechety. Metody aktywizujące*. Samo słowo *vademecum* (łac. *vade mecum* – ‘pójdź ze mną’) wyjaśnia, że chodzi tu o przewodnik zawierający szereg praktycznych wskazówek, krok po kroku wyjaśniający czytelnikowi kolejne czynności. Przewodnik ten dotyczyć będzie metod aktywizujących stosowanych podczas katechezy. Pojęcie *metoda* pochodzi od greckiego słowa *methodos* i oznacza drogę oraz sposób dochodzenia do prawdy, osiągnięcie zamierzonego celu. Jest to wypróbowany układ czynności wychowawcy i wychowanków, realizowany świadomie w celu spowodowania założonych zmian w osobowości ucznia. *Vademecum* zawiera więc szczegółowy opis metod i praktyczne wskazówki ich wykorzystania w katechezie realizowanej w rodzinie, parafii i szkole.

Autorzy *Vademecum* próbują zrealizować myśl Konfucjusza: „Powiedz mi, a zapomnę, pokaż, a zapamiętam, pozwól wziąć udział, a zrozumiem”. Z tego powodu proponują współczesnemu katechecie, aby – najczęściej jak to możliwe – stosował metody aktywizujące, a więc takie, które polegają na zaangażowaniu wychowanka poprzez umożliwienie mu samodzielnego rozwiązywania zadań i problemów. Takie założenie wydaje się słuszne i zgodne z wymogami współczesnej dydaktyki, która – można by rzec – nawiązuje do słów Antoine’a de Saint-Exupéry’ego: „Aby zdobywać wielkość, człowiek musi tworzyć, a nie odtwarzać”.

Postulując wszechstronną aktywizację, twórcy *Vademecum* są świadomi zaleceń zawartych w najnowszych dokumentach katechetycznych dotyczących kryteriów doboru metod. Zwracają uwagę na fakt, że treści nauczania katechetycznego winny być skorelowane z metodami nauczania. Aby ziarno Słowa Bożego mogło zakiełkować i dojrzeć na dobrej glebie, musi bowiem zostać zasiane we właściwy sposób i przez zdolnego siewcę. Dobór metod nauczania katechetycznego winien być dokonywany ze względu zarówno na katechizowanych i ich poziom intelektualny, jak i na cele, jakim ma służyć dana jednostka katechetyczna, a także ze względu na środowisko nauczania. Różnorodność stosowanych w katechezie metod wynika w pewnym stopniu z pluralizmu zadań nauczania katechetycznego oraz wielowymiarowej rzeczywistości i świata, w jaki katecheza ma wprowadzać ucznia Jezusa Chrystusa. Wszystkie metody, jakimi posługuje się katecheza, winny harmonijnie łączyć się i uzupełniać, przede wszystkim ze względu na postulat integracji celów i treści nauczania, jak i ścisłego związku, który winien łączyć katechezę z pozostałymi formami działalności duszpasterskiej (PDK 46).

W pierwszej części *Vademecum* znajdziecie Państwo opisy 176 metod aktywizujących. Przedstawiona typologia jest charakterystyczna dla Sekcji Katechetycznej PSPiA KLANZA i zawiera metody dramowe, dyskusyjne, twórczego myśle-

nia, plastyczne, pracy z formularzem, z kartami dialogowymi, projektu, utrwalania wiadomości, informacji zwrotnej, integracyjne i tworzenia małych grup. Większość tych metod to praktyczne i sprawdzone sposoby aktywizacji wychowanków.

W części drugiej znajduje się 201 pomysłów na scenariusze katechez z wykorzystaniem zaprezentowanych wcześniej metod. Proponowane scenariusze zostały przygotowane odrębnie dla poszczególnych grup wiekowych (małe dzieci, dzieci w wieku szkolnym, młodzież, dorośli), a rozpisane są w oparciu o zadania katechezy: rozwijanie poznania wiary, wychowanie liturgiczne, formacja moralna, nauczanie modlitwy, wychowanie do życia wspólnotowego, wprowadzenie do misji. Niektóre scenariusze mogą wydawać się nieco zbyt syntetyczne, lecz niezaprzeczalnym walorem jest ich praktyczność.

Trzecia część to oryginalny przewodnik na drogach konstruowania scenariuszy z wykorzystaniem metod aktywizujących. Autorzy kompetentnie wprowadzają w tajniki sztuki tworzenia konspektów i prowadzą krok po kroku do realizacji celów katechezy. Same sformułowania celów stanowią autorski pomysł twórców *Vademecum* i są próbą modyfikowania celów zawartych w najczęściej spotykanych podręcznikach. Takie ujęcie z jednej strony odbiega od powszechnie przyjętych rozwiązań, z drugiej natomiast inspiruje do odrzucenia niebezpiecznego schematyzmu i prowokuje do myślenia.

Część czwarta to praktyczny poradnik dotyczący efektywnego prowadzenia zajęć. Zawarte tutaj wskazówki dotyczą dwu obszarów. Pierwszy z nich obejmuje rozwiązywanie problemów, z jakimi katecheta może się zetknąć w trakcie aktywizowania katechizowanych. Drugi to praca katechety nad własnym rozwojem, nad pokonywaniem wewnętrznych barier w efektywnym prowadzeniu zajęć aktywizujących.

Zbigniew Barciński i szerokie grono autorów *Vademecum* znane jest bardzo dobrze teoretykom i praktykom katechezy szczególnie z publikacji na łamach miesięcznika „Katecheta”, a także z niezliczonych warsztatów metodycznych prowadzonych na terenie całej Polski, jak również poza jej granicami. Wielu z twórców tej pozycji jest też czynnymi nauczycielami religii w różnych typach szkół. Połączenie teorii z praktyką gwarantuje wysoką jakość propozycji, a jednocześnie uwzględnienie realiów polskiej szkoły i innych środowisk wychowawczych.

Jesteśmy przekonani, że ze względu na swoją praktyczność i przejrzystość ujęcia *Vademecum* stanie się cenną pomocą dla katechetów w posłudze dzieciom, młodzieży i dorosłym w głębszym zrozumieniu i zapamiętywaniu tekstów biblijnych oraz przyczyni się do rozwoju indywidualnego katechizowanych, jak również tworzenia się więzów wspólnoty ludzi wierzących.

Mamy także nadzieję, że *Vademecum* zadomowi się w ośrodkach formacji katechetów: uniwersytetach, seminariach duchownych, domach zakonnych oraz domach rodzinnych, i będzie stanowić cenną pomoc dla obecnych i przyszłych wychowawców, którzy słyszą głos powołania, aby innych prowadzić po drogach wiary.

ks. dr Andrzej Kiciński
ks. prof. dr hab. Stanisław Kulpaczyński
ks. dr Paweł Mąkosa
ks. dr Marian Zajac